

מסורת הש"ס

(א) לפי כ: קטנדין מהו.
(ב) לקמן נח. קדושין כד:
(ג) לפי ט. קדושין כד:
(ד) לפי ז: (ה) תוספת
(ו) גמ' (ז) תוספת (ח) תוספת
(ט) וכן תוספת תוספת
מתמי אמרוהו כי כולי
רשי"ת וע"ש.

הגרות הר"ח

(א) גמ' הוא גמ' גמ'
לדעתו נפשי: (ב) שם
עד שיתקפה (למדוהו)
והיה מתענה וכו' כמו
שאלמדוהו. הל"ת וכו'
הטור' ל"ג להך כגמ'
במרח: (ג) תוס' ד"ה
המשה דברים אמרם
אוהו וטמין:

גליון הש"ס

גמ' אין גמ' גמ'
לחבלות. ט"ן לפי דף טו
פ"ב ט"ז ד"ה ש"ן:

הגרות הגר"א

[א] גמ' משמיה דר"י בר
אבין ואלה אמרם הל"ת
(ומה"ר קהנינו לו לנשיך
בגדו י"ל רק דאין לחייבו ד'
מל"ת ז"ח):

החובל פרק שמיני בבא קמא

צ"א.

**עין משפט
ג' מצוה**

- פ"א א מ"י פ"ה מהל'
טק' ממונ' הלכה ט':
- פ"ב ב מ"י פ"ג מהלכות
רוח' הלכה ט' פתג'
ל"אין קפ"ה:
- פ"ג ג מ"י פ"ה מהל'
עבדים הל' ו' טו"ע
י"ד כ"י ר"פ ספ"ק ל"ד:
- פ"ד ד מ"י פ"ג מהל'
חובל ומזיק הלכה ו'
פתג' עשין ט' טו"ע ח"ת
פ"ה ט' טו"ע כה וטפ"ק
ל"ג:
- פ"ו ו מ"י ט' הלכה ט'
והלכה טו' טו"ע ט'
ספ"ק י"ז:
- פ"ז ז מ"י ט' הלכה
ז' ועין הפגמ' ט'
והמ"ת פתג' טו' טו"ע
ספ"ק י"ח:
- פ"ח ח מ"י ט' פ"ג הלכה
ט' טו' טו"ע ט' ספ"ק
י"ח:
- פ"ט ט מ"י ט' פ"ג הלכה
ה' פתג' טו' טו"ע ט'
ספ"ק י"ח:
- פ"י י מ"י ט' פ"ג הלכה
ז' וטפ"ק ל"ג:
- פ"יא י"א מ"י ט' פ"ג הלכה
ז' וטפ"ק ט' ספ"ק ט'
טפ"ק י"ח:
- פ"יב י"ב מ"י ט' פ"ג הלכה
ז' הלכה ז' פתג' ט'
טו"ע ט' ספ"ק ט':

זאת אומרת ירדייא עלייה דפרה הוא. מימה ליגנו את השור לגמרי לנזק ולא מקרי יומר עליה דמנה וי"ל דל"א הוא גובהו לגמרי לא היו ממתינין לו עד שישלם מן הרדייא כמו שאין ממתינין לנעלים אם היו אומרים הממנו לי עד שאחרים בו מעט ואח"כ תפקעוהו: **ל"א** משום דאמר"י איהו דאבעית אנפשיה. מימה ל"כ אמאי נקט על עינו ועל אזנו אפילו כנגד עינו ואזנו נמי אם אחזו ועוד מניא דתוספתא (פ"ט) הכהו כנגד אזנו ועינו לא יל"א כן חורין שנאמר והכה עד שיעשה צו מעשה משמע דטעם משום גזירת הכתוב היא ולא משום דליצינת אנפשיה:

המשנה דברים אומרים (א) ונותנין ל' מיד דפוי ושבת עד שיתרפא. זו היא גירסתא נכונה וקמ"ל שאומרים אותו כמה ראוי לעלות שבתו וטפוחו עד שיתרפא ונותנין לו מיד וכן ה' דברים כמו שפי' בקונטרס (א) וכן מוכיח דתוספתא (פ"ט) דמני אמרוהו והיה מתנונה והולך אלמא יש אומדן נרפוי: **החובל**

אף כל שיש בו כדי להמית עשרה מפרחים היו פחותין מעשרה מפרחים ונפל לתוכו שור או חמור ומת פטור הוזק בו חייב מאי לאו ממטא למעלה קא חשיב והכי קאמר מטפח ועד עשרה מיתה ליכא נזקין איכא אלמא לנזקין כל דהו שמע מינה אין אומדן לנזקין לא ממעלה למטה קא חשיב והכי קאמר עשרה מיתה איכא פחות מעשרה פורתא נזקין איכא מיתה ליכא ולעולם אימא לך יש אומדן לנזקין וכל מידי ומידי כי היכי דמיתוקה ביה בעינן תא שמע ^א הכהו על עינו וסביאו על אזנו וחירשו עבד יוצא בתן לחירות כנגד עינו ואינו רואה כנגד אזנו ואינו שומע אין עבד יוצא בתן לחירות מאי מעמא לאו משום דבעינן אומדנא ושמע מינה יש אומדנא לנזקין לא משום דאמרינן הוא (ב) דאבעית נפשיה כרתניא (ג) דאמבעית את חבירו פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים כיצד תקע באזנו וחירשו פטור ואחזו ותקע באזנו וחירשו חייב ת"ש 'חמשה דברים אומדן אותו ונותנין לו מיד רפוי ושבת עד שיתרפא (ד) אמרוהו והיה מתנונה והולך אין נותנין לו אלא כמו שאמרוהו אמרוהו והבריא נותנין לו כל מה שאמרוהו ש"מ יש אומדן לנזקין למימד גברא כמה ליקצר מיהא כמה מכה כמה לא מקצר לא קא מבעי לן דודאי אמדינן כי קא מבעיין לן למימד הפצא אי עביד האי נוקא או לא מאי ת"ש ^ה שמעון התימני אומר מה אגרוף מיוחד שמסור לעדה ולעדים אף כל מיוחד שמסור לעדה ולעדים שמע מינה יש אומדן לנזקין שמע מינה: אמר מר 'אמרוהו והבריא נותנין לו כל מה שאמרוהו מסייע ליה לרבא דאמר רבא האי מאן דאמרוהו לכולי יומא ואיתפח לפלגא דיומא וקא עביד עבידתא יחיבין ליה דכולי יומא מן שמיא הוא דרחמי עליה: רקק והגיע בו הרוק והעביר כו': אמר רב פפא ^ו לא שנו אלא בו ^ז אבל בבגדו לא וניהוי כי בייש דבכרים אמרי במערכבא וא' מושמיה דרבי יוסי בר אבין זאת אומרת 'ביישו דבכרים פטור מכלום: הכול לפי כבודו [וכו'] איכעיא להו תנא קמא לקולא קאמר או לחומרא קאמר ^ח לקולא קאמר דאיכא עני דלא בעי למשקל כולי האי או דלמא לחומרא קאמר דאיכא עשיר דבעי למיתב ליה טפי תא שמע מדקאמר ר' עקיבא אפילו עניים שבישראל רואין אותן כאילו הן בני חורין שירדו מנכסיהם שהם בני אברהם יצחק ועקב שמע מינה תנא קמא לקולא קאמר ש"מ: ומעשה באחד שפרע ראש האשה [וכו']: ומי יחיבין זמן והאמר רבי 'חנינא ^ט אין נותנין זמן לחבלות כי לא יחיבין ליה זמן לחבלה דחסריה ממונא אבל לבושת דלא חסריה ממונא יחיבין: שמרה עומדת על פתח חצירה וכו': והתניא אמר לו ר' עקיבא צללת במים אדירים והעלית חרס בידך אדם רשאי לחבל בעצמו אמר רבא לא קשיא כאן בחבלה כאן בבושת והא מתניתין בבושת הוא וקתני

אלמא בעינן אומדנא ד"כ. אף לנזקין דהא האי קרא בנזקין קאי דכתיב: והכה איש את רעהו באלן או בגרוף ולא ימות וה"כ לר"ך לאומדו אם ראי לגניבותו: **כגון שבתא**. בעליו ואין חבין לו לאלם שלא בפניו: **דקביל ספדי**. על גניבות וצרת הלך א"ן לנו ממה לשלם וכגון דלית ליה נכסי: **סוף סוף**. כי לא דטהו דיני נפשות מתיבא משתלם הואיל ונכח: ומשמא מדייא. משהין את השור לחרישה לשיירות ומשלם לנזק ואחרי כן ידעוהו דיני נפשות אבל קדמו דטהו לנזקין לא מענין דדיניה לשהוי לרדייא: **עלייה דמרה** הוא. ואין בגופו של שור אלא כשאר נכסי בעליו ומס א"ן משלם מן העלייה: **לקעלא** הוא דאמדין. דכתיב באלן יד אשר ימות בה הכהו (במדבר לה): **אכל לנזקין**. אין אומדן דאפי' אין חפץ זה ראי להזק זה חייב דומיין דאמון ככל דהו: [פס בור]. חסם בור י' טפחים: **מאי לאו**. הא דקמי' אם היו פחותים אם הזקן בו חייב: **למטה למעלה קמטיב**. אלמא נפשא הו' חוק: **כנגד עינו**. הכהו כבומל כנגד עינו של זה: **דבעינן אומדנא**. ובהכי לא בעי לאסתמריי אלא מליה הוא דחטריע ליה: **אחזו**. מעשה רדייה הוא: **פ"ג המשה דברים** אומדן ונותנין לו כו'. לא גרסינן נזק וזער וזושה: ורשוי ושכס עד שיטרפא. כלומר לר"ך כ"ד לאמוד כמה ראי להיות נופל למשכב כחולי זה ומחייבין את זה לימן לו מיד כל רפוי ושבתו ומוזותו הלר"כין לו עד שיתרפא: והכריא. לזמן מועט והס אמרוהו לזמן מרובה: **נוטן לו כל מה שאמרוהו**. דמשמיה רחמינו עליה: **מקלר**. נופל למשכב כמו אקצירי (ר"ה דף טו): **אספה**. נתרפא: **מדקאמר ר"ע אמר לעניים** כו'. מוהינא דלא חייב לתת לפורע ראש האשה אלא ארבע מאות זוז כתיב שמע מינה תנא קמא לקולא קאמר דלעני לא יחיבנא כולי האי וקאמר ליה ר' עקיבא לעני נמי יחיבנא הכי ומעשה בחדש שפרע ראש האשה עניה כו' דאי ק"ד האי שיעורא דארבע מאות דמ"ק אפחות שעניינס קאמר והכל לפי כבודו לחומרא קאמר למיתב טפי לעשירים וקאפי ר"ע למימד אפילו עני שבישראל יעול יומר מלרבע מאות זוז אמאי לא מחייב ליה לפורע ראש האשה למיתב טפי: **אללם במים אדירים**. כ"ו יענה לפטור ענמן ולא העליט בידך כלום. שני חרסיס אין ראיס לכלום: **פגלה**. אין רשאי: לא

מוסף רש"י

מה בור שיש בו כדי להמית עשרה מפרחים. משנה היא (לפי כ:) אמר המוסר גור ואחד המוסר שית ועתה חייב נפילת שור ומתהו אם ק' למה לאמר כו'. מה בור שיש בו כדי להמית. והיינו עשרה טפחים. דהסם טר לזו פחות מעשרה טפחים. אף כל שיש בו כדי להמית ומלא וכו' עשרה טפחים (שו"ת ר"י סי' ט' כ"ג). כנגד עינו. שסמך כספול והבעיות נקול וליט רוחה או נמחיה (שו"ת ר"ד). המבעית את חבירו. מקל לו בלזו פחאוס ובעתו. דלא עבד כיה מעשה כגופו (ל"ג טו). פטור מדיני אדם. לטל. וחייב בדיני שמים. שרענות לטלם לרשעים שמתין להסקד את ישראל (ג' טו' ג'). שפטור לעדה ולעדים. סיכול לסיכוי לבי' לאומרו אם ראי אגרוף זה לנשות חבלה זו. ואם אין ראי לא יטלם שמתנת חלומו של זה ורבותו נמל (ל"ג טו' ז').